

רשימות חוברת למ

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"ק פרשת שמיני, הננו מוציאים לאור מאוצר רשימותיו של כ"ק אדמו"ר זי"ע שרשם לעצמו — ב' רשימות בענינים השייכים לפרשת השבוע: (א) רשימה (מי"ט אלול תש"א) בביאור המשנה "כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר וכו' כל שיש לו קרנים יש לו טלפים וכו'" — בנוגע לסימני טהרה דבעל-יחיים שנאמרו בפרשת השבוע (יא, ג. ט"י), (ב) רשימה על הפסוק "כל הולך על כפיו" שבפרשת השבוע (שם, כז).

לתועלת הלומדים, למען ירוץ בו הקורא, הנה, לאחר העתקת הרשימה בלשון אדמו"ר בעצמו בכתי"ק, בא גם פיענוח ותיבות-קישור המשולבים בין דברי הרב, וכן ציוני מראי מקומות הבאים בשוה"ג, שנערכו ע"י המו"ל, בדרך אפשר ועל אחריותם בלבד, ובפרט שעמקו וכו' דברי רבינו, כנודע.

מערכת „אוצר החסידים"

עש"ק פ' שמיני, ה'תשנ"ו
ברוקלין, נ.י.

יט' אלול תש"א.

[נדה פ"ו מ"ט, דף נא:] כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר ויש שי"ל סנפיר וא"ל קשקשת כל שי"ל קרנים י"ל טלפים ויש שיל"ט וא"ל קרנים. ובחולין פ"ג מ"ז קשקשין הקבועין בו וסנפירין הפורח בהן.

בבא א' בדגים בבא ב' בחיות ובהמות. דגים נמצאים במקום חיותם — מים — (ברכות) היינו יושבי אוהל, עוסקים בתורה. וצ"ל בהם קשקשים וסנפירים. שניהם אינם מעיקר הדג ואינם אלא טפלים ומשמשים את הגוף. קשקשים לבוש המגין [להעיר אגה"ק], יר"ש דאינה אלא קב חומטין המשמר את התבואה (שבת לא.), סנפירים ששט ופורח בהם ונעתק ממקומו למקום חדש, כח החידוש בתורה, וזהו הרמז דארז"ל (חולין סו): דסנפיר א"ק משום יגדיל תורה ויאדיר, שג"ז מוכרח הוא וכמ"ש בתו"א ד"ה, אלא שהחד"ת צ"ל לאמיתתה של תורה ולא ח"ו לטהר את הטמא כו', ולא זכה נעשית לו ס"מ (יומא), והעצה לזה וד' עמו שאז הלכה כמותו בכ"מ (סנה'). וזהו דג שיש ל"ק — ת"ח שהוא יר"ש — יל"ס, שבודאי יחדש ויגלה חלקו בתורה, והוא דג טהור. אבל יש שיל"ס ואל"ק, מחדש בלא יר"ש, והוא דג טמא, לא זכה נעשית לו כו'. ואח"ז בא לומר סדר דבעלי עסק — הבאים אחר יושבי אוהל הן בכלל בדה"י דבנ"י דמדבר קדם לארץ, ישכר נולד קודם לזבולון, הן בבעל עסק גופא שיוצא לעסקו אחרי למוד שעורו וכדאיתא שו"ע או"ח סי' — וגם טלפים וקרנים אינם מעיקר הגוף. חילוקם: טלפים למטה מהגוף, מפסיק בינו לבין העולם שלא יטנף. קרנים בגובה הגוף, קרני החיות כנגד כולם, דוד שנמשח בקרן כו'. וכח הגוף בקרניו. ובעבודה אפ"ל השכר הבא מלמע' שאין ביכולת האדם להשיגו בעצמו, רק בדרך מתנה, אבל אי לאו דעביד נייחא לנפשי' לא יהיב לי' מתנתו'. וזהו רמז המשנה דבעל עסק מי שי"ל קרנים בודאי יש לו טלפים, שלא נתנבל בעוה"ז, וטהור הוא. אבל מי שיל"ט, ה"ז תחלת העבודה בלבד, ואפשר שאין לו קרנים, כי לא גמר עבודתו, ואז הוא חזיר שעתידי הק' להתזירו, כי י"ל סימן טהרה אחד, אבל לע"ע טמא הוא עד שיהיו לו קרנים.

יט' אלול תש"א.

א. איתא במשנה [נדה פ"ו מ"ט, ובגמרא דף נא, ב] "כל שיש לו קשקשת יש לו סנפיר, ויש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת. כל שיש לו קרנים יש לו טלפים, ויש שיש לו טלפים ואין לו קרנים". ובחולין פ"ג מ"ז² מפרש: "קשקשין הקבועין בו וסנפירין הפורה בהן"³.

ויש לבאר כל זה — הן בכא הא' שמדברת בדגים, והן בכא הב' שמדברת בחיות ובהמות — בעבודת האדם לקונו⁴.

ב. בכא הא' — בדגים:

דגים נמצאים במקום חיותם — מים — (ברכות סא, ב⁵), היינו יושבי-אוהל, שעוסקים בתורה — שנמשלה למים⁶ — ועי"ז נמצאים במקום חיותם של בני"י⁷.

וצריך להיות בהם קשקשים וסנפירים, ששניהם אינם מעיקר הדג, ואינם אלא טפלים ומשמשים את הגוף — קשקשים בתור לבוש⁸ וסנפירים כדי לשוט במים:

קשקשים שהם לבוש המגין [להעיר מאגה"ק ד"ה וילבש צדקה כשריון⁹] — מורה על יראת-שמים, דאינה מעיקר הלימוד אלא משמרת

(1) ובגמרא שם: "כל שיש לו קשקשת דג טהור, יש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת דג טמא".

(2) ובגמרא — דף נט, א.

(3) ובפרש"י: "שט בהם על המים" (ועד"ז בפרש"י נדה שם: "כנפים ששט בהן על פני המים").

(4) בנוגע לבכא הא' שמדברת בדגים — ראה גם לקוטי לוי"צ אגרות-קודש ע' שצח (באופן אחר).

(5) ושם, במשל השועל והדגים, שהדגים אמרו לשועל שהציע להם לעלות ליבשה: "ומה במקום חיותנו כו", שאין יכולים לצאת מן הים, מקום חיותם.

(6) תענית ז, א.

(7) ראה ברכות שם — בהנמשל: "אנו יושבים ועוסקים בתורה שכתוב בה כי הוא חייך ואורך ימין".

(8) ראה פרש"י נדה שם: "קשקשת, מלבושין של דג".

(9) ס"ג (קד, א). — ושם: "שריון זה כל קליפה וקליפה מצטרפת לשריון גדול .. פי' שהשריון עשוי קשקשים על נקבים והם מגינים שלא יכנס חץ בנקבים".

אותו, כמו קב חומטין המשמר את התבואה (שבת לא, א¹⁰), כשם שהקשקשים אינם מעיקר הדג אלא לבוש המגין.

וסנפירים ששט ופורה בהם ונעתק ממקומו למקום חדש — מורה על כח החידוש בתורה,

— וזהו הרמז בהא דאמרו רז"ל (חולין סו, ב¹¹) דסנפיר [שלכאורה מיותר הוא, דכיון דאקשקשת קא סמכינן (דהא אינה בלא סנפיר .. ואסנפיר לא סמכינן דהא דג טמא נמי יש לו סנפיר¹²) .. ליכתוב רחמנא קשקשת ולא ליכתוב סנפיר] אמר קרא משום "יגדיל תורה ויאדיר"¹³, שבזה מרומזת השייכות ד"סנפיר" לחידושי תורה ("יגדיל תורה ויאדיר") —

שגם זה (נוסף על כללות לימוד התורה, גם החידוש בתורה) מוכרח הוא, וכמ"ש בתו"א ד"ה¹⁴.

אלא שהחידושי-תורה צריכים להיות לאמיתתה של תורה, ולא ח"ו לטהר את הטמא כו'¹⁵, ואמרו רז"ל "לא זכה נעשית לו סם מיתה" (יומא עב, ב), והעצה לזה (שהחידושי תורה יהיו לאמיתתה של תורה) — "וד' עמו"¹⁶, שלימוד התורה הוא ביראת-שמים, שאז "הלכה כמותו בכל מקום" (סנהדרין צג, ב).

10) ושם (ובפרש"י): "בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו .. קבעת עתים לתורה .. ואפ"ה אי יראת ה' היא אוצרו אין, אי לא לא. משל לאדם שאמר לשלוחו העלה לי כור חיטין לעלי', הלך והעלה לו, א"ל עירבת לי בהן קב חומטין (ארץ מלחה ומשמרת את הפירות מהתליע), א"ל לאו, א"ל מוטב אם לא העליתה" (וראה לקו"ת ויקרא ו, א).

11) וכ"ה בנדה שם על אתר (ויש לעיין למה ציין רבינו לחולין דוקא).

12) פרש"י שם.

13) ישע"י מב, כא.

14) אולי הכוונה לד"ה חייב איניש לבסומי הב' (מג"א צח, ג), בביאור חילוקי הדרגות בלימוד התורה, "כמו ע"ד דוגמא בנמשל ומשל שלמטה שבשכל האדם, הנה לא כל השכליים הנק' נמשל הם שוים לענין המשלים, שיש שכל ונמשל אשר יכולים לעמוד עליו ע"י משל אחד ופשוט וקל, ויש שכל גדול יותר שכדי להשיגו הוא ע"י משלים יותר, וגם המשל הוא נעלה ועמוק יותר .. וכך הנה גם למעלה הרי אין כל השגות של הנשמות שוים, ויש בהם מדרגות ומעלות אין קץ", ובהתאם לכך ישנם גם חילוקים בהחיוב דלימוד התורה ש"היא בחי המשל שע"ז יושג קדמונו של עולם", ש"מי .. שיוכל להשיג הרבה למעלה .. צ"ל הנמשל ג"כ גדול ורב מאד וכו'".

וראה גם ד"ה ביאור ענין רני ושמחי (מקץ לח, ג), ש"לימוד התורה צריך דוקא ללמוד בכל יום דבר חדש", וד"ה להבין ביאור הדברים ע"פ המגביהי לשבת (שם לט, ד), "תורה היא צריכה דוקא התחדשות, ע' זוהר בראשית בהקדמה (די"ב ע"ב) ולאפשא לה בכל יומא".

15) ראה גם ברכות כח, ב: "יהי רצון .. לא אומר על טמא טהור וכו'".

16) ש"א טז, יח.

וזהו "דג שיש לו קשקשת" — תלמיד-חכם (שהוא כמו דג שנמצא במקום חיותו) שיש לו לבוש המגין (בדוגמת קשקשת) על תורתו, היינו, שהוא יראת-שמים (שיראת-שמים מגינה על תורתו כמו קב חומטין שמשמר התבואה) — "יש לו סנפיר" ששט ופורח למקום חדש, היינו, שבודאי יחדש ויגלה חלקו בתורה. והוא דג טהור.

אבל "יש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת" — שמחדש בתורה (סנפיר) בלא יראת-שמים (קשקשת), והוא דג טמא, כאמור, ש"לא זכה נעשית לו כו".

ג. ואחרי זה (אחרי בבא הא', אודות דגים, שבה נאמר סדר העבודה דיושבי-אוהל) בא התנא בכבא הב', אודות חיות ובהמות, לומר סדר העבודה דבעלי-עסק,

— הבאים אחר יושבי-אוהל, הן בכלל בדברי הימים דבנ"י, דהיותם במדבר במעמד ומצב דיושבי-אוהל (שלא הוצרכו לעסוק בעניני העולם, וכל עסקם הי' בלימוד התורה) קדם לכניסתם לארץ (לעסוק בעניני העולם) שאז נעשו במעמד ומצב דבעלי-עסק, ומרומז גם בכך שישכר (שענינו לימוד התורה, יושבי-אוהל) נולד קודם לזבולון (שענינו פרקמטיא, בעלי-עסק), והן בבעל-עסק גופא, שיוצא לעסקו אחר לימוד שיעורו בתורה, וכדאיתא בשו"ע או"ח סי' קנ"ה-ו: "אחר שיצא מבית הכנסת ילך לבית המדרש ויקבע עת ללמוד (קודם שילך לעסקיו)" .. אחר כך ילך לעסקיו" —

שאינם כיושבי אוהל שנמשלו לדגים שנמצאים במקום חיותם (מים), כיון שעוסקים בעניני העולם, וסדר העבודה שלהם נרמז בסימני הטהרה דחיות ובהמות שצריך להיות בהם טלפים וקרנים, ועל זה אומר "כל שיש לו קרנים יש לו טלפים, ויש שיש לו טלפים ואין לו קרנים", כדלקמן.

ד. ובהקדמה — שגם טלפים וקרנים אינם מעיקר הגוף (כמו קשקשים וסנפירים), וחילוקם:

טלפים — הם למטה מהגוף, שהם דבר המפסיק בינו לבין העולם, שלא יטנף הגוף מעניני העולם¹⁸.

(17) שו"ע אדה"ז שם סקנ"ה ס"א.

(18) ראה גם בהרשימה שלאח"ז (לקמן ע' 12).

וקרנים — הם בגובה הגוף, שמורה על גודל מעלתם¹⁹, וכמארז²⁰ "קרני החיות כנגד כולם", וכן אמרו²¹ "דוד שנמשח בקרן כו", ומורה על החווק והתוקף, שהרי כח הגוף הוא בקרניו²². ובעבודה אפ"ל שקרן מורה על השכר הבא מלמעלה שאין ביכולת האדם להשיגו בעצמו, רק בדרך מתנה, אבל אפ"כ יש לו שייכות לעבודת האדם, שהרי אי לאו דעביד נייחא לנפשי לא יהיב לי מתנתי²³.

וזהו רמז המשנה בכבא הב' — דבבעל־עסק, שאצלו צ"ל זהירות יתירה שלא יטנף מעניני העולם שמתעסק בהם, הנה, מי שיש לו קרנים, שגמר עבודתו ויש לו השכר הבא מלמעלה שאין ביכולת האדם להשיגו בעצמו — בודאי יש לו טלפים²⁴, שלא נתנבל בעוה"ז, וטהור הוא.

אבל "יש שיש לו טלפים ואין לו קרנים", "כגון חזיר"²⁵ — כי, מי שיש לו טלפים, להפסיק בינו לבין העולם, ה"ז תחלת העבודה בלבד, ואפשר שאין לו קרנים, כי לא גמר עבודתו (שלכן אין לו עדיין השכר הבא מלמעלה שאין ביכולת האדם להשיגו בעצמו), ואז (כל זמן שאין לו קרנים, היינו, שלא גמר עבודתו) חסר גם בענין הטהרה ושליטת הטינוף מעניני עוה"ז, והוא בבחינת חזיר — שעתיד הקב"ה להחזירו²⁶, כי יש לו סימן טהרה אחד, אבל לעת־עתה טמא הוא, עד שיהיו לו קרנים.

(19) ראה גם "רשימות" חוברת ז' ס"ע 75 ואילך.

(20) חגיגה יג, א.

(21) מגילה יד, א. וש"נ.

(22) ראה גם המשך תער"ב ח"ג ס"ע א'שא.

(23) ראה הנסמן ב"רשימות" חוברת ל"ג ע' 27.

(24) "שאין קרנים אלא לבהמה ולחי" טהורה" (פרש"י נדה שם).

(25) פרש"י נדה שם.

(26) נסמן בלקו"ש חכ"ט ע' 128 בשוה"ג.

כל הולך על כפיו () ופירש"י כלב דוב וחתול. וקשה דפי' הכתוב הוא שחי' ההולכת על כפי' שאין לה טלפים תטמא, ורוב החיות כן הם, כמוש"כ בפי' המלבי"ם עה"ת. ומאי האי דנקט הני ג'.

חתול: מוחין אינן כדבעי, (הוריות) אינו מכיר את קונו. משא"כ מדות טובים, ואלמלא ניתנה וכו' למדנו צניעות מחתול (עירובין).

כלב: הפכו, מכיר את קונו, כלב פיקח הוא (), אלא שכולו לב, הוא ברשות לבו, וגם בפקחות שלו משתמש לעניני אכו"ש (שם). אבל במדותיו ה"ה עז פנים (ביצה). שמש בתיבה (סנה').

דוב: לבושו וחומר גסים ביותר, או"ש כדוב (ע"ז), מגדלים שער מסורבל בבשר ואין להם מנוחה. — עיין במכ' ט' כסלו תרצ"ה מאאשליט"א. ויכול להיות גם כ"כ עד שגם ברית מילה אין ניכר בו. וזהו פי' קטן המסורבל בבשר (שבת). ומזה הובא ברש"י ע"ז פי' מסורבל בבשר. שמילה הוא תנאי הא' לגירות (יבמות).

כנגד מוח לב כבד.

טלפים ע"ד נעל שעל הרגל, טפל לגוף. ולכן ג"כ א"מ טומאה () . מה יפו פעמיך בנעלים. כי צ"ל רחצתי את רגלי עצמם, ופרסא בינו ובין ענינים הארציים. ולכן ההולך יחף וימכור קורות ביתו ויקנה מנעלים () . ורק באדמת קודש הוא להיפך, של נעליך, וגם אצ"ל חציצה והפסק. וכן במקדש העבודה ביחף דוקא, כי גם קרקע המשכן קודש, וא"ל עבודתו פסולה () .

חתול ודוב חיות. כלב פלוגתא דר"מ ורבנן (כלאים ספ"ח).

חתול בגימט' מד"ת. לאה. דורס בעופות (חולין). שונרא בחלום (ברכות) .

כלב בגללי' מיבלע () . נפסל מאכילת כלב. מחיר כלב. כלבים צועקין. בלאדן פני כלב (סנה').

דוב. לא ראיתי קייץ (סוף קידושין). עיזי דרחב"ד אייתי דובא בקרנייהו () . נערים דאלישע והדובים (סוטה) .

א. "כל הולך על כפיו בכל החי" ההולכת על ארבע טמאים הם" (שמיני יא, כז), ופירש"י "כגון כלב דוב וחתול".

וקשה — דפירוש הכתוב הוא שחי' ההולכת על כפיו, שאין לה טלפים, טמא. ורוב החיות כן הם, כמו שכתב בפיו המלבי"ם עה"ת. ומאי האי דנקט רש"י הני ג' ("כלב דוב וחתול") דוקא.

ויש לבאר ענינם המיוחד של הני ג' בעבודת האדם, כדלקמן.

ב. חתול: ענינו בעבודה שהמוחין אינן כדבעי, כדאיתא בגמרא (הוריות יג, א) ש"חתול אינו מכיר את קונו", משא"כ המדות שלו טובים הם, וכמאמר אלמלא ניתנה וכו' למדנו צניעות מחתול (עירובין ק, ב).

כלב: הפכו — שהמוחין שלו הם כדבעי, ש"מכיר את קונו" (הוריות שם), וכלב פיקח הוא (יל"ש ישעי' רמז תפה), אלא ש"כולו לב", הוא ברשות לבו, ויתירה מזה, שגם בפקחותו שלו משתמש לעניני אכילה ושתי' (יל"ש שם³), אבל במדותיו הרי הוא עז פנים (ביצה כה, ב⁴), ושימש בתיבה (סנהדרין קח, ב).

דוב: לבושו וחומר גסים ביותר, אוכלין ושותין כדוב (ע"ז ב, ב), שע"ז נעשה חומרם גס ביותר, וכן הלבוש הוא גס ביותר — מגדלים שער כדוב מסורבלין בבשר כדוב ואין להם מנוחה כדוב (שם). — עיין במכתב ט' כסלו תרצ"ה מאמו"ר שליט"א⁵.

ויש להוסיף בהגסות דדוב המסורבל בבשר — שיכול להיות גם כל כך עד שגם ברית מילה אין ניכר בו:

(1) מאו"א בערכו. — וראה סה"מ מלוקט ח"ג ס"ע קד ואילך: "טבע האדם .. שהמוח שליט על הלב .. כלב הוא בקצה ההפכי, דלא רק שהלב שליט על המוח, אלא יתירה מזו שהוא כולו לב".

(2) ראה ב"ר פל"ד, י"ד: "הרשעים הן ברשות לכן". וראה תניא פי"ז.

(3) ושם: "אדם משליך לו פרוסה וסוכר את פיו" (שאינו מנבח עוד — זית רענן).

(4) ושם: "ג' עזין הן .. כלב בחיות".

(5) נדפס בלקוטי לוי"צ אגרות-קודש ע' שכז ואילך. — ושם (ע' שלד ואילך), ש"דוב" הוא בחי' גבורה, וכל ה' הפרטים שחשיב כאן, אוכלין ושותין, מגדלין שער, מסורבלין בבשר ואין להם מנוחה הם מצד הגבורות, ומספרם כנגד ה' גבורות וכו' (ומבאר ענינם גם בגבורה דקדושה — ביחס להרמזים בשמו של אדמו"ר האמצעי), עיי"ש בארוכה.

ובהקדמה — שזהו פירוש "קטן המסורבל בבשר" (שבת קלז, ב), "ששמן ועב ולאחר שנימול נראה כמכסהו". וכיון שמזה הובא ברש"י ע"ז שם הפירוש דמסורבלין בבשר [בגמרא שם: "מסורבלין [בשר] כדוב", ובפרש"י: "מסורבלין, שמינים, כמו (שבת קלז): קטן המסורבל בבשר"], הרי גם הפירוש דמסורבל בבשר כדוב (בעבודת האדם) הוא שאין ברית מילה ניכר בו.

וכיון שמילה הוא תנאי הא' לגירות (יבמות מו, א⁷), היינו, שמילה היא הפעולה הראשונה שבלעדי' לא מתחיל ענין הגירות כלל, הרי מובן עד כמה גדולה הגסות דדוב כשאינ ניכר בו ברית מילה.

וע"פ הנ"ל יש להוסיף, שג' הנ"ל הם כנגד ה"תלת שליטין"⁸ מוח לב כבוד: חתול — מורה על החסרון במוח, כלב — מורה על החסרון בלב, ודוב — מורה על החסרון בעניני אכילה ושתי' שמהם נעשה דם ע"י הכבד.

ג. והנה, טלפים הם ע"ד נעל שעל הרגל, שהוא טפל לגוף [ולכן ג"כ אין מקבלין טומאה (רמב"ם הל' שאר אבות הטומאות פ"א ה"ז)], ועז"נ⁹ "מה יפו פעמיך בנעלים", כי צריך להיות "רחצתי את רגלי איככה אטנפם"¹⁰, שהרגליים עצמם לא יתנפו ע"י ההליכה בארץ, ולכן צריך נעל, ועד"ז הטלפים, שהם פרסא להפסיק בינו ובין ענינים הארציים.

— ולכן אמרו שההולך יחף הרי הוא כמנודה למקום¹¹, ולעולם ימכור קורות ביתו ויקנה מנעלים לרגליו (שבת קכט, א) — מצד גודל הנחיצות וההכרח בפרסא המפסקת בינו ובין ענינים הארציים,

ורק ב"אדמת קודש" הוא להיפך — "של נעליך"¹², כי, באדמת קודש אין צורך בפעולת הנעל, וגם אין צריך להיות חציצה והפסק בין הרגל לאדמת קודש, אלא צריך לילך יחף דוקא. וכן במקדש

(6) פרש"י שם.

(7) ושם: "לעולם אינו גר עד שימול ויטבול".

(8) זח"ב קנג, א.

(9) שה"ש ז, ב.

(10) שם ה, ג. וראה ד"ה מה יפו פעמיך בנעלים בסהמ"צ להצ"צ פ"ב (דרמ"צ קעו, סע"א

ואילך).

(11) ראה פסחים קיג, ב ("שבעה מנודין לשמים .. והמונע מנעלים מרגליו") — הובא

בשו"ע אדה"ז או"ח (מהדר"ק) סוס"ב ("המונע מנעלים מרגליו הרי הוא כמנודה למקום").

(12) שמות ג, ה.

העבודה היא ביחף דוקא, כי גם קרקע המשכן¹³ קודש, ואם לאו (אם אינו עובד יחף, אלא יש חציצה והפסק בין רגלו לקרקע) עבודתו פסולה (רמב"ם הל' ביאת המקדש פ"ה הי"ז).

ועפ"ז יש לבאר פירש"י "כל הולך על כפיו, כגון כלב דוב וחתול" — שכל הולך על כפיו שאין לו טלפים, היינו, שאין לו פרסא המפסקת בינו ובין ענינים הארציים, מטנף את רגליו ומתכלך כו', ונעשה כמו כלב דוב וחתול, שהם ג' סוגים כלליים באופן הטינוף בענינים הארציים, כנ"ל.

ד. עוד ענינים בנוגע להני ג'¹⁴:

חתול ודוב — חיות¹⁵. כלב — פלוגתא דר"מ ורבנן (כלאים ספ"ח¹⁶).

חתול — בגימט' מד"ת, בחי' לאה¹⁷. דורס בעופות (חולין נב, ב¹⁸). שונרא בחלום נעשית לו שירה נאה (ברכות נו, ב¹⁹).

כלב — בגללי' מיבלע (ב"ק צב, ב²⁰). נפסל מאכילת כלב²¹. מחיר כלב²². כלבים צועקין²³. בלאדן פני כלב (סנהדרין צו, א²⁴).

דוב — לא ראיתי קייץ²⁵ (סוף קידושין). עיזי דר' חנינא בן

(13) לכאורה כוונת רבינו במ"ש "גם קרקע המשכן" (אף שלפנ"ז כתב "מקדש") — שגם הקרקע שעמד עליו המשכן שהי' רק לפי שעה (בעת חנייתם במקום זה, ואח"כ נסעו למקום אחר), באותה שעה אדמת קודש הוא.

(14) מכאן ואילך — כנראה — ציונים בלבד, ללא פירוש וביאור המשך וקשר הענינים.

(15) אולי הכוונה ביחס ללשון הכתוב "כל הולך על כפיו מכל החי".

(16) ושם: "כלב מין חי'. ר"מ אומר מין בהמה".

(17) ראה ע"ח שער לאה ורחל פ"א ש"מד"ת" ("הודיעני ה' קצי ומדת ימי") קאי על לאה.

(18) ושם: "דרוסת חתול ונמי' בגדיים וטלאים דרוסת חולדה בעופות". וברמב"ם הל' שחיטה פ"ה ה"ד: "בגדיים וטלאים אפילו חתול וכו' יש להן דריסה, וכל שכן בעופות".

(19) ושם: "הרואה חתול בחלום באתרא דקרו לו שונרא כו'".

(20) "כלבא בכפני' גללי מבלע".

(21) טושו"ע (ואדה"ז) אר"ח סתמ"ב ס"ט (סל"ב).

(22) תצא כג, יט ("לא תביא גו' מחיר כלב בית ה' אלקיך").

(23) ראה ברכות ג, א: "משמרה .. שני' כלבים צועקים" (ובחדא"ג מהרש"א מקשר זה עם מ"ש בב"ק ס, ב: "כלבים בוכים מלאך המות בא לעיר").

(24) "בלאדן מלכא הוה ואישתני אפי' והוה כי דכלבא".

(25) צ"ע הכוונה, כי, שם נאמר "לא ראיתי צבי קייץ", ולא נזכר "דוב".

דוסא אייתי דובא בקרנייהו (ב"מ קו, א²⁶). נערים דאלישע והדובים
(סוטה מז, א²⁷).

(26) "אי הוה חזית .. הוה איתרחיש לך ניסא כר' חנינא בן דוסא דמתיין עיזי דובי בקרנייהו".
(27) ושם: "רב ושמואל חד אמר נס, וחד אמר נס בתוך נס. מאן דאמר נס, יער הוה דובים לא הוה, מ"ד נס בתוך נס, לא יער הוה ולא דובים הוו".